

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyitlár sora 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél
30 kr.

A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvnyomdá-
jában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A Balkán félsziget.

Azon terület, melynek délkeleti csúcán Byzanc, a mostani Konstantinápoly fekszik és a melyet előbb illyriai háromszögnek, most «Balkán félszigetnek» neveznek, nyugotról az adriai és jóniai, délről az aegéi és márványkeletről a Feketetenger övezi körül, éjszakra pedig a Száva és Duna folyók választják el a többi Európától.

Azonban helytelenül nevezték és nevezik illyriai félszigetnek, mert a római illyriának csak a mostani Dalmácia, Montenegró, Hercegovina, meg Thesszáliának és Horvátországnak kis része felel meg és ezek a római császárság keleti részéhez tartoztak, de ahhoz tartozott akkor még Dácia, Moesia, Retia, Moeicum és Pannonia is. Később az ugynevezett illyriai háromszöget Moesia, Dalmácia, Epirus, Macedónia, Thesszália és török Horvátország képezte, jelenleg pedig igazabban mondva a Balkán félszigetet: Moesia helyén Szerbia, Moldova és északi Bulgária, ugy Dalmácia, Horvátország, Bosznia, Montenegró, Hercegovina, Macedónia, Thesszália, Albánia, Morea és Bulgária Ruméliával képezik.

E félszigetet a legrégibb idők óta különböző népfaj lakta, melyek azután ismét a középkorban a népvándorlások által változást szenvedtek. A régi görögök nem terjeszkedtek észak felé, uralmuk inkább délnek tartott, Ázsia, Afrika, különösen Egyptom, Trapezunt, Phoenicia, Szicília és Szyria partvárosai voltak vágytárgyaik; a valódi Balkán félszigetnek csak egyszerű igazi uralkodója, macedoniai Fülöp, de fia, Nagy Sándor, már a világot akarta uralni és keveset gondolt a kis birodalommal, azért az halála után ismét számtalan apró uralkodó és köztársaság között szétmállott; de azért a görög hegemonia még sokáig fenmaradt, eleinte tényleg, később a rómaiak hódítása után a szellem befolyása által, ha szintén a régi görög dicsőségből mi sem maradt fenn, mint annak emléke, — míg csak az egyes kisebb népfajok a vándornépek csatlakozása által erősödve, mindinkább érvényre vergődtek és az uralkodó görög fajt visszanyomták annyira, hogy a hanyatlásnak indult keleti császárság nem bírta önálló fellépésüket akadályozni. Azonban ezen alakulások ritkán voltak hosszú életűek, többnyire egyes személyekhez kötve, a mulékonyság jellegét már magokban rejtették, míg csak bekövetkezett a török hódítás, mely magának karddal tört utat és uralkodott, meddig hatalmas kardjának éle ért.

A félsziget fő népfajai régóta a tulajdonképp görögök, és a különböző szlávok ezek között laktak szétszórva: románok, albánok, ugy a különböző népfajokból mahomedánokká lett renegátok, az eredeti származású török mahomedánok, Konstantinápolyt kivéve, nem nagy számmal vannak és napról-napra fogynak.

A Duna balpartján lakó románok, noha nagy befolyással voltak és vannak a félsziget eseményeire, nem tartoznak a félsziget tulajdonképpeni népeihez.

A görögök csak Moreában és Thesszáliában, valamint a szigeteken laktak tömörülve együtt. Epirus, Macedónia és Ruméliában, már a bolgárok, oláhok és különféle szlávokkal vegyest élnek és csak szörványosan képeznek nagyobb községetek.

A horvátok, bosnyákok, szerbek egészen és a dalmatáknak nagy része szlávok, ellenben a bolgárok eredetileg ázsiai származásúak és egészen idegenek voltak a szláv fajjal, de együttesen törtek be egykor a félszigetre és elfoglaltak mit csak lehetett a görögöktől, azért szüntelen harcban éltek a byzantin császárokkal, csak Belizár Justinian hadvezére, ki különben szinte szláv eredetű volt, belicár (fehér cár), ugy II-ik Basil és Kálo Joannes császárok voltak képesek őket nyílt csatában megverni és megfékezni.

A szlávoknak, mint műveltebb népfajnak, sikerült a vadabb bolgárokat magokba olvasztani, ugy hogy azok most a szláv törzsfajhoz tartoznak és csak külső alakjuk árulja el olykor az ázsiai eredetet. Innen származtathatjuk talán azt az erélyes ellenállást is, melyet az oroszok mostani cárja ellen tanúsítanak.

Nem bocsájtkozom a félsziget régibb történetébe, csak a török hódítást említem, mert a törökök 1389. és 1391-ik évben a Kosovo mezőn vívott győzelem után, urai lettek a félsziget népeinek, Rumélia tartomány név alatt egyesítvén őket, melynek azonban eleinte nem volt biztos határa, de Adrianopol lett fővárosa, itt szervezték azután az oszmánok a meghódított tartományokat és itt vonatot össze azon hatalmas hadsereg, mely 1453-ik évben Byzanc meghódítására indult.

A büszke Byzanc elesett, a két ezer éves császárság megsemmisült, a népek meghódultak, az egész világ reszkedett, de az egész dicsőség rövid ideig tartott, két száz rövid év elégséges volt, a Konstantinápolyban összpontosított nagyhatalmat nemcsak megtörni, de hanyatlani és széthullni is látni, pedig nemcsak a régi nemzedékek, de az uralkodó mahomedánok is réges régen belátták, hogy Konstantinápoly Európa egyik kulcsának tekinthető. Már Mahomed fáradhatlan buzgalma e cél felé törekedett, és a hatalmas szultánok igen jól tudták, hogy a konstantinápolyi kikötő bírása, a Feketetenger partjainak segélyforrásaival párosulva, oly hatalmat képes teremteni, mely egyik oldalról a nagyszerű Dunavölgyön, felfelé a másik oldalról pedig a Középtenger partjairól könnyen talál utat Európának szívébe, ezen okból hagyta el nagy Constantin Rómát, hogy innen a világot uralhassa.

A Törökbirodalom felbomlása következtében egy másik világhatalom kopogtat most Byzanc kapuin és pedig egy oly hatalom, mely a legyőzött byzanciakban hűsorsosait látja és a mely magát természetesen örökösének vallja. Az utolsó Palaeolog ereiben, egy moszkvai hercegasszonynak vére folyt. Sokakban él a hit, hogy e hatalom, dacára hogy a görögöknek az oszmánok után mindenkor a szlávok voltak legnagyobb ellenségei, mégis az egektől van választva a boszuálló szerepére, de az események csudaszzerű láncolata ugy hozza magával, hogy az utódai ama keresztényeknek, kik egykor Szyriában, mint a Duna mentén a félhold zsarnoksága alatt nyögtek és véreztek, a Lajosok, Rikárdok, Hunyadiak és Habsburgok örökösai, egykori legnagyobb ellenségeiknek fenállását érdekükben tartani kényszerítettnek. Angol mint Frankhon életbe vágó érdekeit, valamint egész Európa szabadságát és függetlenségét Byzanc világhírű kapui által vélik megvédeni.

A régi meghasonlás a keleti és nyugoti kereszténység között ismét éledni látszik. Az orosz hadseregek mindig rövidebb és rövidebb időszakokban huzódnak délnyugotnak és egy uton a hajdani oszmánokkal, a szárazföldi oldalon hátulról törekzenek Konstantinápoly felé, és ha Szebasztopolnál az orosz flottát egyszer el is égették, az ismét készen áll, várván az alkalmas időszakot Mindennap nyugtalanabbak a görög keleti papok, alig képesek bevárni a pillanatot, melyben a kovászos kenyeret a nagy Szofia egyház oltárán ismét magokhoz vegyék. A kettős sas, mely az utolsó Constantin lábainál meghalt, ismét ébredés és csapkodja szárnyát, hogy a magas északról dél felé leszállhasson és lesi a kedvező pillanatot, mikor Európa meghasonlás és beviszályoktól kimerülve, önként szabad utat enged hó vágyának.

Európa állambölcsésége belátja a veszedelmet, törekszik is annak gátat vetni. A balkáni félsziget színhelye eme törekvéseknek, két ezer év már rég elmúlt, mióta Nagy Sándor halála után, e szerencsétlen félsziget örökös meghasonlás és vetélkedés tárgya lett, fajgyűlölet, mint hitvallási rajongás, ehhez a szomszéd hatalmak érdeke, nem hagyják lakóit megnyu-

godni; a byzanciak hatalmuk tetőpontján, valamint az Ozmánok rémuralmuk zsarnoksága alatt sem voltak képesek e népfajok felett feltétlenül uralkodhatni, Belizár csak Byzanc kapui előtt verhetette vissza a bolgárokat, Ragusanak ellenséges diónyi kis köztársasága évenként áldomást ivott, egy a város előtt életét vesztő byzanci császárnak serleggé átalakított koponyájából. Albánok, szerbek, bolgárok, románok, görögök, véres ütközeteket vívtak egymás között, velencei, magyar, osztrák, török, orosz hadjáratok folyton követték egymást egész a szan-stefanói békéig, melynek berlini magyarázata végre felhasználta a fajok és hitvallások különbségét és azokon alapuló külön kisebb államokat alkotott, melyek hivatva vannak, a már régebben fennálló görög királysággal egymás ellenében önállóságukat függetlenségüket és mindannyian együttesen a még mindig nagy török birodalommal egyesülve, létüket és ez által Konstantinápolyt, a túlhatalmas orosz vágyak ellen védeni. Megfogják-e rendeltetésüknek felelni? ez a jövő titka.

De annyi bizonyos, hogy a túlhatalmú oroszbirodalom, nem is említve Nagy Péter végrendeletét, sok tekintetben hasonló a naphoz, mely bolygó kíséretét természetesen vonzerejével maga körébe ragadja, és van-e a világon nagyobb vonzerő, mint hason hitvallás, rokon származás és egyenlő érdek? főleg midőn a híressé vált görög kényelvűség és az ismert farkas és bárány közti mese legendája annak a magyarázója?!

«Caveant consules.»

Grosschmid Gábor.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett az 184⁸/₉-iki szabadságharc folytán a kishegyesi csatában elesett honvédeknek állítandó emlékkő létesítése tárgyában alakult bizottság 1886. október 20-án a hegyes-feketehegyi vasút-állomáson tartott értekezletén.

Mely alkalommal:

Czirák József bizottsági alelnök megnyitván az értekezletet, felolvassa Hoffmann Mihály elnök levelét, melyben a bizottsági elnökségről való lemondását tudatja. Jelenti továbbá, hogy Dudás Ödön b. jegyző ezen kerületből elköltözött, és hogy az 1874. évben megalakult bizottság tagjai részint elhalálozás, részint elköltözés folytán nagyon megfogytak: indítványozza ennél fogva, hogy új elnök és jegyző választassék, a bizottság pedig egészítse ki magát.

Az indítvány elfogadtatván, elnökül Vujevich Zakár ur a bácsmegyei honvédegyelet elnöke, jegyzőül Bakay Károly választott meg. Ezek szerint a bizottság tisztikara következő: Elnök: Vujevich Zakár ügyvéd Zomborban.

Alelnök: Czirák József Kishegyes. Jegyző: Bakay Károly Feketehegy. Pénztárnok: Molnár Miklós Feketehegy.

Ezután Vujevich Zakár elfoglalván az elnöki széket, felhívja az értekezletet, hogy magát kiegészítvén, egyben egy szűkebb körű végrehajtó bizottságot is válasszon, melynek feladata lesz az elnökség vagy a bizottság által hozzá utalt ügyekben intézkedni, illetőleg azokat végrehajtani; mely felhívás folytán a bizottság következőleg alakult meg

Kishegyesről: Czirák József, Kiss Ábel, Köröskényi Károly, Molnár Rafael, Fratricsevit János, Szabó János, Horváth Illés.

Feketehegyről: Molnár Miklós, Szilády János, Bakay Károly, Gyikos Mihály, Vajányi Gyula, Bútor József, Gáspár Mihály.

Szeghegyről: Weinrich Dániel, Skultéty Pál, Bieber György.

Topolyáról: Radimetzky Ferenc, Hadzsy János, Lőrincz József, Pástyik István, Szirák Péter.

Küláról: Korbay Károly, Schlagetter Tamás, Dosztig József, Zányi János, Fábás Márton.

Ó- és Új-Verbászról: Kármán József, Roth Károly.

A szűkebb körű végrehajtó bizottságba megválasztottak:

Elnökül: Kiss Ábel; tagokul: Köröskényi Károly, Molnár Rafael, Cziráky József, Fratri-sevits János, Szabó János, Horváth Illés, Gyikos Mihály és Bieber György.

Az értekezlet, az emlékkö bizottság, a tisztikar és végrehajtó bizottság ekként való megválasztása, illetőleg kiegészítése után, a következő határozatokat hozta:

1. Hogy az emlékkö a hegyes-szeghegy-feketehegyi hármás határdombok középpontján, mint a bizottság által végleg megállapított helyen, állítsassék föl.

2. Vujevich Zakár elnök ur felkérte, hogy a kamataival már körülbelül 1700 forintra felszaporodott emlékkö-alap növekedése céljából kérje fel a tek. megyei alispán urat, hogy — tekintettel ezen valóban hazafias és kegyeletes célra — a járási szolgabíróságok útján, a megyebeli kegyesekben újabb gyűjtéseket eszközölni képeskedjék.

3. Kerestessék meg a tek. megyei alispán ur, hogy a volt elnök, Hoffmann Mihály urtól átvett, ezen ügyre vonatkozó összes iratokat, a zombori takarékpénztárban elhelyezett pénzről szóló betéti könyvecskével együtt Vujevich Zakár elnök urnak kézbesíteni sziveskedjék.

4. Az értekezlet azon óhaját fejezi ki, hogy az emlékkö jövő 1887. július havában okvetlen felállítsassék; ugyanezért felkéri elnök urat, miszerint tapasztalt erélye és hazafiai buzgalomával hasson oda, hogy ezen óhaját a mondott időre megvalósítsassék.

5. A szolgabíróságok útján begyűlendő adakozások a zombori, a magánosok által gyűjtendő adományok pedig a kishegyési takarékpénztárban helyeztessenek el gyümölcsötetés végett.

Végül az értekezlet, elnök urnak a már eddig is tapasztalt fáradságot nem ismerő buzgalmaért köszönetet mondva, kérte őt, hogy jövőre is hasson oda, miszerint ez ügy valahára bevégeztessék.

Kelt mint fentebb.

Bakay Károly,
bizotts. jegyző.

Vujevich Zakár,
bizotts. elnök.

Hírek.

Thea-estély. A zombori jótékony magyar nőegylet választmányja az iskolás szegény gyermekek felruházására rendezendő karácsonyfa javára november hó 6-án a „Vadászkürt” termeiben tombolával egybekötött thea-estélyt rendez, melyre az egyleti tagokat és a nagy közönséget tisztelettel meghívja. Beléptidj nincs, de az egyleti tagok és a nagy közönség, a jótékony cél iránti tekintetből, tisztelettel kértnek, hogy az egyletnek, a tombola számára, nyereleménytárgyakat ajándékozzon és azokat az elnöknőnek elküldeni mielőbb sziveskedjenek. A választmány megbízásából: Dr. Margalits Ede, egyleti titkár.

Áthelyezés. A m. kir. igazságügyminiszter Hercegfő Viktor kúnhalasi és dr. Hódossy Géza szabadkai kir. aljegyzőket kölcsönösen áthelyezte.

A „Nemzet” írja: A „Pesti Napló” 23-iki esti lapjában egy közlemény jelent meg, mely szerint „a zombori kormánypart és hó 18-án értekezletet hívott össze, de azt nem lehetett megtartani, mert az értekezletre senki sem jelent meg.” Ezen közlemény egy a közönség félrevezetésére célzó koholmány, melyből egy szó sem igaz. A szabadalvúpart szervezkedik, napról-napra erősöbül, de eddig értekezletet nem hívott össze. Az ellenzék tartott egy értekezletet a hó 17-én, melyen, habár 100-on felül voltak meghíva, összesen 19-en jelentek meg. Ezt restelli a zombori ellenzék, mely tudja, hogy e kerületben nem vár rá siker, és ezért fogja rá a szabadalvúpartra egy sikertelen értekezlet megtartását. A mozgalmak megindítása után csakhamar ki fog tűnni, mennyire valótlank voltak e közlések.

Zászlóbontás Apatinban. E hó 24-én tekintélyes apatini és prilevica szent-iványi polgárok küldöttségleg tisztelegtek ifj. Fernbach Antal földbirto-kos urnál és felkérték, hogy az apatini kerület országgyűlési képviselő-jelöltséget elfogadni sziveskedjék. Ifj. Fernbach Antal ur a küldöttségnek kijelentette válaszában, hogy a jelöltséget készségesen elfogadja, magát e felkérés és közbizalom nyilvánulás által megtisztelve érzi és örülni fog, ha mint a kerület országgyűlési képviselője, annak minél több szolgálata-t fog tetheti: megválasztása esetén a szabadalvú kormánypartnak lesz tagja.

Bankett. Schöffner József urnak a koronás arany-érdem-keresztel való kitüntetésé alkalmából Zombor város polgárai rang- és valláskülönbség nélkül tiszteletére vasárnap este a kaszinóban társas vacsorát rendeztek. Túlzás nélkül elmondhatni, hogy oly sikerült bankettet, mint ez, keveset láttunk. A kaszinó nagyterme zsúfolásig megtelt részvevőkkel, kik között ott láttuk a Főispán ur ömeltóságát, nagyságos Alispán urat, Széchényi József kir. trvszéki elnököt, Kockár Zsigmond kir. járásbíró, Barthal József takarékpénztári igazgatót, Fejér Gyula apátot, Czirfusz Ferenc kir. tanácsost, dr. Margalits Ede főgyomasi igazgatót, Vukics Péter városi tanácsost, Mihályi János árvaszéki elnököt; Mihályovics György földbirto-kost, Lallosevics Jakab földbirto-kost, Ambróvits Gyulát stb.; de különösen a polgári elem volt az, mely tömeges részvételével szé-

pen illusztrálta abbeli helyes felfogását, hogy a kitüntetésben éppen a polgári erények elismerését látja. Pont 8 órakor érkezett a terembe az ünnepelet, kit a jelenlevők hársány éljenzéssel fogadtak. A vacsora, Sándorék gyűjtő zenéje mellett, a legfesztelebb kedélyhangulatban, az elmaradhatlan pohárköszöntők egész özönével folyt le. Az első felköszöntőt, melyet a jelenlevők állva hallgattak végig, Sándor Béla főispán ur ömeltóságá mondotta felséges apostoli Királyunkra és fenséges családjára, mint akinek ország-örökös szeme a polgári erények ily kiváló és buzgó, de amellet szerény letéteményesét sem kerüli ki. Majd az éljenzés lecsillapultával Bittermann Nándor, a bankett egyik rendezője, kö-zöntötte föl, hosszantartó s szűnni nem akaró éljenzés között, a magas kormányt és az élén álló miniszterelnököt. Azután alispán ur ömeltóságá mondott hatásos köszöntőt az ünnepeletre, Schöffner József urra, városunk közügyeinek eme ritartó és jeles bajnokára, kívánván neki, hogy a fejedelmi kegy nagybecsű jelét viruló erőben és egészségben még sokáig élvezhesse. Schöffner a megnatottság hangján körülbelül következőleg válaszolt:

Méltóságos Főispán ur! Mélyen tisztelt Társaság! Hogy az én szerény polgári működésemről a magas kormány és királyunk Ó felsége tudomást vett, azt egyedül annak a rég ismert és elismert jó-akarataknak köszönhetem, melyel Méltóságod bennünket, zomboriakat, állandó kegyes figyelmében részesít. Én tehát kitüntetésem a Fejedelmi kegy után egyedül Méltóságodnak köszönöm és annak fényét megosztom polgártársaimmal; mert ha esekély erőmmel sikerült is néha a közjó körül tenni valamit, azt mindig csak polgártársaim támogatásával tettem. Midőn ezen polgárságra emelek poharat, éltetem Méltóságodat, mint e városnak első polgárát, aki legutóbb is megmutatta rajtam, mint szereti polgártársait, és akire ezért egy szívvel-lelélekkel kiáltjuk, hogy sokáig éljen!

Barthal József általános éljenzés között Kockár Zsigmond kir. járásbíróra, mint Zombor városának jövőbeli országgyűlési képviselőjére. Barthal József ur e beszéde valóban gyűjtő hatású volt, szűnni nem akaró éljenzéssel a terem minden részéből újra és újra felhangzott Kockár Zsigmond neve és ezen lelkes ovációk végig, véges-végig kísérték Kockár urat a termen, a mint barátaival és tisztelőivel kocintott, megköszönve a megtisztelő bizalmat. E mozzanat új fontosságot kölcsönöz a páratlanul sikerült estélynek.

Kockár Zsigmond kir. járásbíró ur, a szabadalvú pártnak immáron felkért képviselőjelöltje, igen sikerült válaszában fejtegette a város, szülővárosa, előhaladásának, felvirágzásának, boldogulásának feltételeit és a zombori városi polgároknak, kiket a kölcsönös bizalom és szeretet valóságos családiként egygyé fűz, egyetértésére, összetartására emelte poharát. Beszéde leirhatlan hatást keltett és a felkérő beszéd hatását még túlszárnyalta.

Mondottak még toasztokat Főispán ur Lallosevitsre, Széchényire, az iparosokra, a városi tisztikarra és Husveth Istvánra; alispán ur Schöffner Károlyra, dr. Margalits az alispán urra, Barthalra; Barthal Kockárura, dr. Margalitsra, Fernbachra és dr. Molnár István Lajosra és Bittermann Nándorra; dr. Molnár István Lajos (humorosan) a polgári és katonai elem egyetértésére s ezen eszmének két jelenlevő megtestesítőjére: Steiner főhadnagyra és Vörös hadnagyra, majd Mihályi Jánosra; Heller Schöffner József, dr. Margalitsra; Kockár Zombor város polgáira; Zsuffi Gottlieb, dr. Csihás Benő a megyei tisztikarra; Széchényi Schöffner József; Czirfusz Jauchra; Lallosevits Jásó a Főispán urra; dr. Geringer Czirfuszra; Thum a kaszinói tagokra; Bittermann a Főispán urra, Makszimovits Koszta Kockárura, Fernbach Kockárura stb. A kedélyes mulatságra annyira belemerültünk, hogy észre sem vettük, hogy beköszöntött már a hajnal; de a bankett még mindig tart.

Három kimagasló mozzanata volt a bankettnek: tisztelet, elismerés a multban szerzett érdem iránt, Schöffner József ünneplése; lelkes és lelkesítő közbizalom nyilvánulás a város szebb jövőjének, jobb sorsának kijelölt letéteményese, Kockár Zsigmond ur iránt; a szeretet, a ragaszkodás és feltétlen bizalom folytonos jelentkezése a város első polgára, a főispán ur iránt.

Kiválóan jól hatott Lallosevics Jakab földbirto-kos ur szerbül mondott és nagy figyelemmel meg hallgatott beszéde, melyben a főispán urat éltette, kijelentette, hogy a mult választalái ledőltek, szer-bek és magyarok egyek ugy az országos, mint a vá-rosi érdekek ápolása tekintetében és a jelszót mindenben a főispán urtól várja. A jövő meg fogja mutatni, hogy amit ő most mond, azok nem szavak, hanem tettek!

Szép és emlékeztető bankett volt ez, melyhez jelentőség tekintetében hozzáfoghatót rég nem láttunk.

Meghívás a Bács-Bodrogh megyei községi és körjegyzők egyletének f. évi november 10-én d. e. 9 órakor Zomborban a megyeházában tartandó rendes évi közgyűlésére. A gyűlés tárgyai: 1. Elnöki jelentés az egylet működéséről és vagyoni állásáról. 2. Radimetzky Ferenc, Zsupanszky Lyubó és Eimann Károly egyleti küldöttek jelentése a magyarországi községi és körjegyzők központi egyletének 1886. évi szept. 8-án Budapesten tartott rendes évi közgyűlése lefolyásáról. 3. Eimann Károly egyleti pénztárnok által 1885. évre szerkesztett egyleti számadás átvizsgálása és a felmentvény kiadása. 4. Az 1887. évi költségvetési előirányzat megállapítása. 5. A megyei nagyságos alispán urnak f. évi ápril 13-án 6611/1886 sz. a. kelt felhívása folytán a községjegyzői nyugdíjalap ellenőrző választmány tagjainak megválasztása. 6. A magyarországi községi és körjegyzők központi egyletének f. é. szept. 8-án Budapesten tartott rendes évi közgyűléséből az ügyrend 4. § értelmében a megyei jegyzői egyletek megvitattása és elbírálása alá utalt következő indítvány tárgyalása: a) komárommegyei jegyzői egylet részéről. A földadó kataszter nyilvántartásáról szóló 1885. évi XXI. t. c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 9. §-nak azon intézkedése ellen, hogy a jegyző köteles a birtokrészt felosztását, esetleg felmérését a helyszínen eszközölni, illetékes helyre leendő felírat intézése tárgyában. 7. Az országos központi

jegyzői egylet f. évi közgyűlésének V. sz. határozatához képest a jegyzői árvalás létesítése tárgyában tökégyűjtés és egyéb intézkedések eszközölhetése céljából alakítandó végrehajtó bizottság tagjainak megválasztása. 8. A megyei jegyzői egylet pénzkészletének elhelyezésére valamely jöviteli pénzüintézet kijelölése. 9. A megyei jegyzői egylet mult évi közgyűlése által az erdélyrészi magyar közművelődési és a felső-magyarországi magyarorsító egyletek részére megszavazott és Ré-dey Lajos egyleti tag által e célra gyűjtött 83 frittal 123 ftrra rúgó összegnek 200 ftrra való kiegészítése és így jegyzői egyletünknek alapító tagként leendő bé lépése iránti intézkedés. 10. Az egyleti elnök által az alapszabályok 13. § értelmében netán benyújtandó indítványok tárgyalása. Kelt Topolyán, 1886. október 20-án. Radimetzky Ferenc, egyleti elnök. Zsupanszky Lyubó, egyleti főjegyző.

Arany-árkelet-pótlék. A vámmilletékeknek ezüstben történő fizetésénél vagy biztosításánál a törvény értelmében szadendő arany-árkelet pótlék 1886. évi november hó huszonnyolc és fél (24½) százalékban állapított meg.

Árverések. Csobanov Mihály 450 ftrt 60 krra b. ingatl. dec. 27. Ó Becse. Pecze Rozália kis-hegyesi l. 17,105 ftrt 67 krra becs. ingatl. 1887. jan. 25. Szabadka.

Kolera. Ó Kanizsáról írják: Községünkben egyre terjed a járvány; eddig 14 eset fordult elő, melyek közül három halállal végződött. A kolera elterjedése napról napra nagyobb mérvet ölt.

Megőrült. Ó Kanizsán Bicskei István 40 éves földműves legény e hó 20-án megőrült, kötözve kellett a kórházba szállítani.

Bajmokról írják lapunknak: A kolera-járvány elleni óvó intézkedések a legnagyobb szigorral eszközöltettek és folyton éber figyelemmel fogantatottak; nevezetesen, a vasútállomás közelében négy ágyval a követelésnek teljesen megfelelően felszerelt járvány-kórház rendeztetett be és ápolóval látatott el. A község epreskertjében pedig a temető észak-keleti oldalára dülő helyen hullaház állítottatott fel. Mindezen célszerű és üdvös intézkedésekkel szemben éles ellentétet képez, hogy az iskolákkal szomszédos nagykosma pöcegödre még a mult nyáron bezakadt. Az elüljáróság felhívta Szabadka város tanácsát, mint kegyurat, hogy a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegye meg, mert a közegészséget és személybiztonságot nagyban veszélyezteti. F. hó 14-én pedig az egészségügyi bejárást eszközölő járás-orvos jelentése alapján a járási főszolgabíró, nemkülönben a községi elüljáróság is sürgősen megkereste Szabadka város tanácsát, ezen hiányok pótlására, de eredmény nélkül, mert a levegőt fertőztető nyilt pöcegödre még ma is a régi állapotban van. Ugyan mit szólna ehhez dr. Oláh Gyula kormánybiztos?

Szabadka város 1887. évi költségelirányzata szerint a városnak bevételei 808,432 ftrt 73 kr, kiadása 882,795 ftrt 27½ kr. Tehát deficit mutatkozik 74,362 ftrt 54½ kr.

Megjelent a Bács-Bodrogh vármegyei történelmi társulat Évkönyve. Szerkeszti: Iványi István társulati alelnök. II. évfolyam. V. füzet. Tartalma: Az utolsó báró Kray a szerbek között 1848-1849. Irta: Grosschmid Gábor. Ders (Dersfalva). Tárca: Irodalmi szemle. Vegyes közlések.

Névváltoztatás. Kiskoru Höger József, Lőrinc és István bajai lakosok vezetéknevüket Mettler-re változtatták.

Kolera. Szabadkán f. hó 22-én — mint a Pesti Hirlapnak írják — egy halálos kimenetelű koleraeset fordult elő. Az áldozat egy szabadságon levő katona volt, ki Szegedről érkezett oda. Az egészségügyi bizottság rögtön összeült és járványbizottsággá alakult, elhatározván, hogy a járvány terjedésének megakadályozására minden szükséges intézkedést megtesz. A bizottság Antonovich főorvos kezdeményezésére már régebben megkezdte a lakosok fertőtlenítését és barakk-kórház is szereltetett fel a járvány kiűtésének esérére. Remélhetők, hogy ez intézkedések meggátolják a járvány terjedését.

A kereskedő ifjak önképző egyesülete alakuló közgyűlést vasárnap, f. hó 31-én, este 7 órakor a „Vadászkürt” nagytérben tartja meg. A tárgysorozatot jövő számunkban fogjuk közölni. Megemlíthetőnek tartjuk egyuttal, hogy az alapszabály-készítő bizottság az alapszabályokat befejezte s azok már a vasárnapi közgyűlésen lesznek megvitattva. Kívánjuk, hogy az érdekeltek minél számosabban jelenjenek meg, hogy ezen üdvös egyesület tényleg megalakulhasson.

A rendőrkapitányok, kik ez idő szerint választás útján viselnek hivatalt, addig, míg ily módon nyert megbízatásuk le nem jár, a tanácsban a város pénzügyeit, javadalmait és gazdaságát érdeklő ügyek tárgyalásában is részt vehetnek és szavazhatnak. De ha kinevezés útján nyerik megbízatásukat, rájuk az 1885. XXI. t. c. 76 §-ában foglalt rendelkezés azonnal alkalmazásba veendő. Ez az elvi kijelentés, melyet a Magyar Közigazgatás legújabb számában közölt több elvi jelentőségű kormányhatározatok közül veszünk át, a belügyminiszternek egy városi főispánhoz kibocsátott rendeletében foglaltatik.

Menetrend. A személyszállító gőzöskö menetrendje 1886. évi március hó 15-től kezdve további intézkedésig. Felfelé: Bezdánból Budapestre és Bécsbe: naponta 9 órakor este. Lefelé: Bezdánból Zimony-Nándorférvárra naponta 9 órakor reggel. Bezdánból Orsova és Galag: szerdán, pénteken és vasárnapon 9 órakor reggel. Bezdánból Tittel-Szegedre: szerdán és szombaton 9 órakor reggel. Bezdánban, 1886. március 14-én. Az ügynökség.

Kérelem. Az adai m. k. földműves iskolát bevégez s a f. é. október utóján előadását nevédek közül 4 igen ügyes és használható ifju részére állomást keresek. Nevezettek mindentelje gazdasági, magári és egyéb munkák végzésére, kisebb birtok kezelésére, mint gazdák, vagy felügyeletre mint munkavezetők igen alkalmasak s nagyon szerény igényűek lévén: van szerencsém őket a gazdaközönség igen becses figyelmébe ajánlani Szives megkeresésekre azonnal válaszolok. Ada, 1886. október 8-án. Szobonya Bertalan, igazgató.

A „Szabadkai Tornaegylet“ e hó 29 én közgyűlést tart. Táragsorozat: A tisztikar lemondása, újnak megválasztása, esetleg azon kérdés eldöntése, hogy fentartassék-e az egylet továbbra is, vagy sem?

Táncfűzérke. Herezenberger Sándor tánc-tanító minden pénteken tartandó tánc-fűzérket rendez. Ajánljuk a táncszerető fiatalok figyelmébe.

A közigazgatási bizottságnak 1886. október hó 5 én 3259. szám alatt kelt határozata értelmében értesitem, hogy Kovács Antal államilag kinevezett méhészeti vándortanító az okszerű méhészetről előadást sokat és okmutatásokat tart, s e célból a községek meghívására, előre megállapított időben megjelenni kész. Ez iránti megkeresések Rácz Vilmos gazdasági előadóhoz Zomborba intézendők. Kelt Zomborban, Bács-Bodogh megye közigazgatási bizottságának 1886. évi október hó 5-én tartott üléséből. Főispán, mint a közigazgatási bizottság elnöke: Sándor Béla s. k.

Megjelent. Történelmi tanulmányok. Irta: Grosschmid Gábor. I. füzet. 1. Az utolsó Kray báró a szerbek között. 2. A szerb vajdaság keletkezése. Emléklapok az 1848-49. évből.

Eljegyzés. Szabadkán dr. Reisner Gyula, ottani orvos a napokban jegyet váltott Jakobcsics Béla, nagybirtokos kedves leányával, Lujza kisasszonnyal.
Esküvő. Weninger Mihály okleveles jegyző — mint nekünk írják — f. hó 19-én esküdtött örök hűséget Temerinben Elme Gizella urhölgynek, özvegy Elme Istvánné szül. Grozinger Rózsa ottani földbirtokosnő bájos leányának.

Adományozás. A helybeli áll. főgymnasiunai önképző-kör a Radics György-féle ösztöndíjra 20 frtot adományozott.

Eljegyzés. Kupuszárevits Miléva kisasszonyt, Kupuszárevits Lyubomir helybeli g. kel. plébános kedves leányát, eljegyezte Pandurovits Milán Siklósról.

Halálozás. Id. Fábán Károly, a szabadkai állami nótanító-képző intézet tanára a napokban 56 éves korában hirtelen elhunyt.

Dr. Pávlovits Simon, volt városi főorvos, elköltözése alkalmából számos jóbarátja és ismerőse f. hó 22-én a Színházi Szállóban sikerült búcsú-estélyt rendeztek, mely fesztelen társalgás s egymást érő föl-közöntök mellett reggelig tartott.

A mozgósítás és a lovasság. A honv. miniszter körrendeletben tudatja a törvényhatóságokkal, hogy a közös hadügyminiszter intézkedése szerint, a közös hadsereg lovasságához tartozó tartósan szabad-ságoltak és tartalékosoknak bevonulása mozgósítás esetén ezentúl hasonló módon történik, a mint azt az utasítás a többi csapatok legénységére nézve előírja. Ennélfogva utasítottam rendeli a járási tisztviselőket, hogy a közös hadseregbeli lovasság kiegészítési legénységének a pótkeretek állomásaiba való közvetlen bevonulását az illető hadkiegészítő kerületi parancsnoksággal egyetértőleg állapítsák meg és a mozgósítási hirdetményekbe ama lovasezred pótkeretek állomás-helyeit vezessék be, a melyekbe a kiegészítő legénység közvetlenül bevonulhat. Végül elrendeli, hogy az utasítást ily értelemben újból szerkesszék s az illető hadkiegészítő kerületi parancsnokságoknak minél előbb küldjék be.

Szabadka város törvényhatósága holnap d. e. 9 órakor rendes közgyűlést tart.

Egyházi ének. Vasárnap a 1/2 9 órai szent. misén Vojnits Bella k. a. művészi hangszínezéssel Beethoven „Agnus Dei“ című darabját adta elő Bergmann Ágost tanár ur kísérete mellett.

Szántóván a napokban megejtett községi elöljáró választáson Balatinác Tádía bírónak választott Megyei történelmi szempontból érdekesnek találjuk felemlíteni, hogy az 1886. évi XXII. t. c. értelmében, ez volt az első elöljáró választás megyénkben.

Színészet. Baján Balog Árpád 23 tagból álló színtársulata november hó elején kezdi meg az előadásokat.

Köszönet Szabadkának. Az írók és művészek társasága a szünetek után tartott érdemleges választmányi ülésén köszönetet szavazott Szabadka város közönségének ama szép vendéglátásért és őszinte barátságos fogadtatásért, melyben a kiránduló társaságot a nyár folyamán fogadták.

Veszett eb marta meg Béregben a napokban Müller Mihály ottani lakost. A szerencsétlen embert orvosi megfigyelés alá helyezték.

Vigyázatlanág. Gyurity pusztán Horváth Vince 15 éves fiú és Szucs Imre 7 éves gyermek a napokban töltött fegyverrel játszadoztak. Játzás közben vigyázatlanágból a fegyver elcsúszott s a lövés Szucs Imrét hason találta, ki annak következtében azonnal meghalt.

Házasság. Szabadkán Kuntits Ferenc tegnap tartotta esküvőjét Dulits Margit kisasszonnyal, Dulits Jenő (Gyénő) kedves leányával.

Gyógyszertár Vaskúton. A m. kir. belügyminiszter Mayer Mihály okleveles gyógyszerésznek megengedte, hogy Vaskúton személyes üzleti jogú gyógyszertárt felállíthasson.

Árverés. Gröz Adolf rigyicai l. 2000 frtra b. ingos. nov. 4. Baja.

Táncestély. F. hó 23-án ünnepelte a zombori izr. ifjuság a szokás által elmaradhatlanul szenteltett őszi ünnepnek utáni táncestélyt a „Vadászkürt“ szállóház nagytermében. Frund Ló utat illeti meg a kezdeményezésért és fáradszatos „toborzása“ folytán elért kiváló sikeréért a fő-elismerés. Jótékony célra, a zombori izr. négyzet alapítványának szaporítására volt kitéve a tiszta jövedelem, mely elegendő ok volt, hogy dr. Spitzer Mórné, az egylet köztisztviselőnek örvendő elnöknek, vállálja el a „lady patronesse“ szerepét, ügyes szervezést s biztos sikert előidézendő. Igazi öröm volt látni, hogy mily szép számú közönséget tudott a nemes célt és a téli estélyek előhírnökéül szereplő bál-összecsoportosítani. A kis táncfűzérkének tervezett estély lényeg táncvígalmommá változott át. Lépten-nyomon lehetett találokni a szíves udvözetekkel, az „Ah, hát ön is eljött“ féle kellemes meglepő kifejezésekkel, s mikor kevéssel 8 óra után az igazi szíveslésséggel fogadott, felülmúlhatlan nyájasságú bálanya megjelent, csakhamar hozzákezdtek Herezenberger Sándor dícséretre méltóan megjavult zenekarának játéasa mellett a testet-leket lázba hozó csárdához, mit keringő, négyes, lengyelke stb.

stb. követett egész a pirkadó hajnalig, késő viradatig. Csak a szünóra alatt némult el rövid ideig a zenekar, helyt adva a kedves zsbongásnak, a jótékony célra sorsjegyeket ritka lelkiismerettel s rábeszélő ügyességgel elárúsító mosolygó táncosnők kínálásainak. Nem volt lélek, ki kérésüknek ellenállhatott, nem volt pénz-tárcsa, mely előtűk újból és újból meg nem nyílt volna. Úgyesen betöltött feladatuk tanúsága, a garmada halomnyi sorsjeggyel ellátott férfisereg nyereseményekre ügyelő csoportja s a jegyeknek mind egy szálig való elkeltelése volt. S így a tánc a társalgás által előidézett élvezeteken felül most már a jótékony cél érdekében tett fáradozásukért is megérdemli, hogy koszorúba fonva, közzétgyűk neveiket, kedves emlékü a jelen-voltaknak, — szívifájdalmul a távolmaradt ismerősöknek! Résztvettek: Augenföld Pepike, Czeizl Berta és Gizella. Diamant nővérek, Fleisch Regina és Gizella, Goldfahn Ilka és Regina, Hay Riza, Hubay Eszti, Kann Lujza (Külöröl), Kaufmann Zsuzsa, Klingner Hermina, Koch Szerén, Löwy Fáni, Neuhausz Malvin (Bajáról), Ohrenstein nővérek, Pick Regina, Schaffer Jozsef, Schön Julia, Wollner Teréz kisasszonyok, továbbá dr. Spitzer Mórné, dr. Pataki Mihályné, Hubai Mórné, Engel Adolfné, Deutsch Adolfné, Goldmann Józsefné, Brauner Adolfné, öz. Kaufmann S. né, Kohn Ferencné, Ebenspanger Edéné, Bergerné, Goldsteinné stb. urhölgyek.

A természettan a népiskolában.

(Vége.)

A második főtanfokozatba az elemi tanoda III. és IV. osztályát soroznám. Ezen tanfokozaton kiváló gondot kell fordítani a hazai állat-, növény- és ásványterményekre; azonban főcélunk legyen oda törekedni, hogy a gyermekek ismerni tanulják ezek test-szerkezetét, életszervezetét, képződését, lényeges és sajtóságos tulajdonságait, és ezen alapon azon osztályokat, nemeket, fajokat és családokat, melyek szerint az emberi éss a természet megszámlálhatlan terményeit könnyebb áttekinthetővé tették.

Ezen tanfokozatban a természettan oktatást összekapcsolnám a földrajzi tanítással, miáltal kettős célhoz jutnánk; mert míg a földrajzi tanításom nem válnék egyszerű száraz statisztikává, addig előadásomat a gyermekek előtt érdekessé tenném. Hisz azt jól tudjuk, hogy a gyermekek a változatosságnak élénk barátai és szívesebben figyelik meg, mint az oly unalmas gépies egyszerűséget; azonban óvakodnunk kell a gyermekeket valami tudományosan befejezett rendszerbe való belezéséértől; miért is úgy ezen a tanfokozaton, valamint általában a néptanodában kiváló figyelmet érdemelnek oly állat-, növény és ásványtermények, melyek úgy a földművest, kézművest és kereskedőt, valamint egyáltalán minden embert közelebb érdekelnék.

A harmadik főtanfokozatba az elemi népiskola V. és VI. osztályát soroznám. Ezen osztályok tananyaga is a természettan három országból veendő, úgy, hogy a második tanfokozat bővített tananyagán kívül még némely nevezetesebb idegen égjáji, de kiválóan európai termények is befoglalandók volnának. Kiváló gondot kell fordítanunk ezen tanfokozaton azon állat-, növény- és ásványterményekre, melyek az emberek és állatok táplálására, életszükségleteik ellátására alkalmasak vagy esetleg ártalmasak; a földművelésben hasznosak, a kézműparral földolgozhatók, vagy a kereskedelemben, mint kiviteli cikkek, értékesíthetők.

Az utolsó évben a természettan tanítást kimerítőbb állat-, növény- és ásványrajzokkal, leírásokkal lehetne befejezni; előadandók lennének élettani és testtani közlemények az ember, állatok és növények életéből; továbbá, némely anyagelemek s ezeknek az ásványokban, az állat és növénytestekben való lekö-tésének ismertetése, különös figyelemmel a földművelés és kézműparral.

A természettan tanítás egyszerű befejezése mélyebb betekintést enged a természet egyszerű szervezésébe és közelebb hozván Istent, mint a természet bámulatos életben alkotó és életető szellemet; ezen-fülül az életben is valódi gyakorlati eredményekre vezet, mert a néptanoda tanoncát eleve tájékoztatja azon termények s anyagok körül, melyek előállításával, ápolásával, földolgozásával fognak egykor akár mint földművesek akár mint kézművesek foglalkozni.

B) Milyen eljárást kell követnünk az egyes természettan leckék vezetésénél?

A természettan egyes leckék vezetésénél a következőket kell szem előtt tartanunk:

1. A természettan helyes tanalakja a kifejtő; ennél fogva a természettan tanításának szemléletlen és tapasztaláson kell alapulnia; egyedek szemléletéből kell kiindulnia; és végül, a rendszert csak akkor kell fölírni, ha a gyermekek elegendő anyagot gyűjtöttek rá. A kifejtő tanalak szerint egyes állatokkal és növényekkel kezdünk s a hasonmásoknak s hasonfajának fokozatos összehasonlítása és csoportosítása által a nem, faj, család, ország fogalmaira emelkedünk. Az ezen tanalak szerint vezetett gyermek öntudatlanul ugyanazon utat járja be, melyet az emberi nemnek is be kellett járnia, hogy a természet ismeretére juthasson; de a gyermek utja egyenesebb, rövidebb, simább lesz, amennyiben őt az ügyes és jeles tanító minden tévedés, kerülés, visszalépés ellen biztosítja. Midőn továbbá a gyermek maga lát, észli, hasonlít, akkor tudása tisztább, határozottabb s teljesebb és igazi birtokává leszen, mint olyan, melyet maga szerzett magának. De ezzel lépésről lépésre gyarapodik ereje, észlelése felfogó tehetősége, következtetésképe a tanítás iránti érdeklődése, öröme is; hogy pedig mindez a szellemre, szívre s általában az egész életre nézve nagy eredmény. világos.

2. A természettan kiválóan szemléleti tárgy lévén, önkényét következik, hogy a tanítónak mindig a szemlélet körében kell mozognia. Ezt azonban jól meg kell figyelnünk; mert még mindig vannak iskolák, melyekben a természettanot minden szemlélettel nélkül, szájkómódra bemagoltatják, vagy legföljebb leírások, képek segédelmével tanítják. Amennyire csak lehet, a természeti testek a gyermekek elé hozandók, hogy azokat jól megismerhessék, tapinthassák, s ahol szükséges, szagolják és izleljék, leírják és rendezzék, és így azok képei lelkükbe mélyen benyomódjanak.

Nem elég csak egyszer megismerlétetni a tárgyakat hanem többször, és le is kell azokat iratni, összehasonlítani s a feltalált belyegek szerint osztályoztatni mert csak így szereznek maguknak biztos ismereteket a gyermekek, s így lesznek képesek valamely szakaszt, vagy az egész tanfolyamot áttekinteni. Hogy azonban célunkat teljesen elérhessük, kielégítő gyűjteményünknek kell lenni. Az ily gyűjtemény megszerzése nem kerül éppen sok pénzbe a községek; sokat gyűjthet azonban maga a tanító is, csak ne legyen kényelmes; hisz növényeket mindenfelé találhat; mint vadász — hisz többnyire, különösen falu helyen kedvelői ezen sportnak — az állatok közül maga is sokat gyűjthet, a kitévés megtanulása pedig nem valami boszorkányság; tehát csak az ásványok kerülésének némi pénzidőzötbe. A gyűjtésben tanítványaink is segídezhetnek, de arra ügyeljünk, hogy az ő gyűjtésük ne boszulja meg ömagát az ügyet, értvén az állatok vagy növények túlpusztítása által. Hogy elegendő példányaink legyenek a szemléltetésre, ez okból a természettan tanításban lehetőleg az évszakokhoz kell alkalmazkodnunk úgy, hogy a tavaszi és nyári időnyben a növények, madarak — itt a vándormadarak is ismertethetők — halak és némely más állatok, különösen a rovarok, őszi időnyben ismét a vándormadarak, gyümölcsök és nyári vetemények, téli időnyben nagyobb hazai vagy idegen állatok, száritott idegen növények és ásványok volnának számíthatók. De ha természeti példányaink nem volnának, akkor legalább jó képekről gondoskodjunk, különben tanításunk hasztalan.

3. A tanításban szigorúan szem előtt tartandó a kellő egymásután. Minden országban vannak egyszerű és többé-kevésbé összetett testek. A kezdet mindig egyszerűvel teendő. De azt ne úgy értsük, mintha a rendszer szerinti egyszerű testekkel pl. az állatországban az ázalagokkal a növénytanban a gombákkal kellene kezdenünk; mert a testek nagyon egyszerűek ugyan, de alkatuk, szerveik, életük nem levén határozottan kifejezve, nem szemléltethetők, míg a ló, kutya, rózsza stb. szerveik sokfélesége mellett is tisztán, könnyen kivehetők. Tanítási tekintetben tehát a tökélyes termények egyszerűbbek, mint a tökéletlenek. Az ásványországból legalkalmasabbak a jegecek.

Itt azon kérdés támadhat, vajjon a természettan oktatást, mely országgal kezdjük meg — Nézetem szerint a természettan oktatás a növénytanal kezdendő meg és pedig azért, mivel a növények egyszerűbb alakkal bírnak, mint az állatok, s szerveiknek kitélé való irányulása miatt minden nehézség nélkül szemléltethetők; továbbá mivel növénypéldányokat eleget szerezhetni és iskolába hozhatni, míg az állatok közül sokat csak mint hullát, sokat pedig csak képekben szemléltetni.

4. A természettan tanítás által a gyermekeket a természet terményeinek önálló kutatására és tanulmányozására kell serkenteni és képesíteni, mert aki rászorul, hogy a saját határában létező s eddig általa még meg nem figyelt természeti termény nevét is mástól kérdeje, az a természetből nem sokat tud, és nincs is azon helyzetben, hogy természettan ismeretkörét saját tapasztalásából valaha bővítsé és akár saját, akár mások tapasztalatait valaha hasznára fordítsa. Hogy tehát a természettan tanítás nemcsak a szellemfejlődésre, hanem az anyagi jólétre s a szellemi és anyagi közműveltségre jótékony hatással legyen, kívánatos volna, hogy a néptanodai tanítás által oda vitessenek a gyermekek, hogy ők legalább a környezetükben található oly természeti tárgyakat, melyeket későbbi életükben fognak megismerni, jótéremzettan tankönyv segítségével — s nem a Linné-féle módszernek kiforgatott és eltorzított féművek alapján, minők hazánkban gomba módra teremnek — tudják saját természettan ismeretkörükből beilleszteni. Ennyit véltém elegendőnek az egyes leckék vezetéséről megjegyezni.

C) Miként használhatjuk föl a közép és felső osztályokban az olvasókönyvet a terményrajzi oktatás támogatására?

Nézetem szerint legcélszerűbb a természettan oktatásának támogatására az olvasókönyvben előforduló egyes olvasmányokat tárgylilag kezelni vagy jobban mondva: értelemmel olvasatni; mivel csakis az ily munkát vélhetem célhoz vezetőnek. Hisz jól tudjuk, hogy az egyszerű, gépies olvasás már az alsó osztályokban sem célirányos, mivel a gyermekeket egyoldalúságra szoktatja, minek ama utóhatása leendő, hogy a gyermekek előtt az olvasás unalmassá, de sok esetben undort gerjesztővé válik. Ha tehát azt akarjuk, hogy tanoncaink előtt az olvasás, már az alsó osztályokban érdeklődést gerjesszen, akkor oda kell törekednünk, hogy tanítványaink helyesen és biztosan, ezekből kifolyólag pedig készséggel olvassanak. Már most, ha az alsó osztályokban megkívántatik, hogy a gyermekek készséggel olvassanak, akkor nagyon is természetesen valami, hogy a közép és felsőosztályokban elkerülhetetlenül szükséges az értelemmel való olvasás. Ugy hiszem, hogy a fenti követelésemet mindenki jogos és méltányosnak fogja ismerni, annál is inkább, mivel bármely szakfőúrnak be kell látnia azt, hogy olvasatásunk mit sem ér akkor, ha az olvasottat a tanuló nem érti. Az értelem kifejtése nélkül tehát olvasatásunk hasonló volna az üres számla csépléséhez. Hogy az értelemmel való olvasás kezelése nem valami könnyű dolog, azt magam is szívesen elismerem, de meg vagyok győződve arról is, hogy a hivatásának élő tanító ezen nehézségen is könnyű szerével fog átesni. Hogy azonban értelemmel való olvasás a természettan oktatás támogatására teljesen megfelelően, szükséges, hogy a tanító az egyes természettan olvasmányok tartalmával és ezek fokozatával kellőleg megismerkedjen; s ha netán itt-ott tapasztalná, hogy valamely olvasmányok hátrább volna kellő helye, úgy hagyja azt későbbre, a netáni hézagokat pedig saját szavaival pótolja. A fentiekből tehát világosan látható, hogy az első az olvasmányok ismerése és rendezése; a második az, hogy a tanító az olvasmányok tárgyi kezelésére becsületesen előkészüljön. Ennélfogva ismernie kell az olvasmány alap-gondolatát és azt kifejtő részeket vagyis a gondolatok egymásutánját, szerves összefüggését; továbbá

állapítsa meg, mielőtt menetet fog követni az olvasmány által célozott feladat megoldásában; végre legyen ügyes a megállapított elméleti rendnek keresztléteiben. Tervszerű előkészület nélkül még az igen tapasztalt, ügyes tanító is ejtethet hibákat; mert a természetrajzi olvasmány kezelése nem abból áll, hogy az olvasás előtt, vagy közben és után valamit összevissza beszéljünk és száraz, érdektelen megjegyzéseket tegyünk; hanem mindenkor oda kell hatnunk, hogy egy összefüggő egészet adjunk tanítványaink elé; az ellenkező sokkal rosszabb, mint a hallgatás, mert a rendezett, összefüggő természetrajzi olvasmány elveszi ízét, savát s megfosztja vonzó hatásától.

Ennyit véltem elegendőnek az olvasókönyvnek felhasználásáról a természetrajzi oktatás támogatására megjegyezni.

Végül kívánom, hogy a természetrajzi oktatás a népiskolában minél előbb ama fokra emelkedjék, miként az életben alkalmazva, az emberek jólétét és boldogságát hathatósan előmozdíthassa.

Adja Isten, hogy mielőbb így legyen!
Zomborban, 1886. szept. 16-án.

Kuzmics Lajos,
a zombori központi III. B) fiúosztály rendes osztálytanítója

Rege.

Kopár fal ott a hegynek tetején,
Dicső napokról rege száll felém . . .

Oly szép s oly gyászos és oly álmatag,
Tán tündér benne mindenik alak . . .

A büszke úr és bájos asszonya,
S a sziklavárnak minden bajnoka . . .

Ott állt a vár s oly büszkén hordta szét
A messzeségen sasteinkintét.

Kereszt a tornyán és lenn a paraszt
Süveglevéve üdvözölte azt.

Ott áll a vár, s alatta nyüzsg a tar,
Tüzes csatában reng a férfikar.

De veszni kell, az ellen egyre nő
S az ostromárban megremeg a kő.

Virradt a regg, bár ejök sem vala:
Díszben a várnak nagyja s apraja.

A szív keblökben örömtől remeg,
Pedig halálra öltözködtenek.

S hazát rebegeve végső sóhaján,
Harcolva dől ki, egy, a más után.

S utánok dönté az idő foga:
Mít meg nem döntött ezrek ostroma.

Ledől a vár, ez egy fal áll csupán,
S most béke leng a hősök hajlokán.

És ahol egykor harcvész öldökölt,
A rom között most őszi szél süvölt.

S az őszi szél süvöltő énekén,
Dicső napokról rege száll felém.

Óbecsei.

Naptár.

Október.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestans naptár	Görög-orosz naptár
26 Kedd	Evariszt p.vt.	Amand	14 Nazár és t.
27 Szer.	Szabina vt.	Szabina	15 Lucian vt.
28 Csüt.	Simon és Júda	Simon és Júda	16 Longin vt.
29 Pént	Narcisz pk.	Narcisz	17 Kret. Andr.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

HIRDETÉSEK.

6121. sz.

fig. 1886.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh vármegye zombori járásába kebeleztetett közel 6000 lelket számláló Csonopla községében üresedésben levő községi orvosi állomásra ezennel pályázat hirdettetik és a választás határidejéül **1886. évi november hó 16-ának reggeli 10 órája** tüzetik ki.

Ezen állomás 800 frt készpénz fizetés, 20 kr nap-pali és 40 kr éjjeli, 20 kr halottvizsgálati és 20 kr hússzemle díjjal van javadalmazva.

Felhívtnak mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, miszerint az 1871. évi XVIII. t. c. 74. §-a értelmében, ugy nemkülönben a magyar és német nyelv bírást tanúsító okmánnyal felszerelt kérvényeiket bezárólag **1886. évi november hó 10-ig** ezen szolgabírósnál benyújtsák, mert az ezen határidő után beérkező pályamunkák figyelembe vételét nem fogják.

Kelt Zomborban, 1886. évi október hó 16-án.

Poppovics Dusán,

főszolgabíró.

3-2

120,000 forint főnyereménynyel.

Már november 1-én

ELSŐ

sorsolása

a

Eredeti

SORSJEGYEK

hivatalos árfolyamon

kaphatók a

MAGYAR LESZÁMITOLÓ- ÉS PÉNZVÁLTÓ-BANK

váltóüzletében, BUDAPEST, Dorottya-utca 6. szám, Wurm-udvar.

Hirdetmény.

Pacséri szálláson van pár ezer darab magról nevelt, öt éves, ültetni való

ákác-fám.

Ára — válogatva, kiszedve és megmetszve — kicsinyben: darabja **20** kr, nagyban: 100 darabtól felfelé **16** kr.

Levélbeli megkeresések hozzám **Zentára** intézendők.

Rezsny Aurél,

pacséri közbirtokos.

3-2

Sírkoszorúk és sírlámpák.

Van szerencsém e város és vidéke n. é. közönségének

SÍRKOSZORÚIM

3-2

és

sírlámpáim

nagy választékú raktárát szives figyelmébe ajánlani

a legjutányosabb áron.

GOLDFAHN SÁNDOR

főutca, Falcione Lőrinc úr házában.

10853. sz.

1886.

Arlejtési hirdetmény.

A királyi kincstári uradalom tulajdonát képező ó-szivaci vendégtudó és melléképületeinek helyreállítása iránt **előző évi november hó 10-én délelőtt 10 órakor a külső kincstári ispánság hivatalos helyiségében** 595 frt 43 kr kikiáltási ár mellett zárt írásbeli ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árlejtés fog tartatni. Miről vállalkozók oly felhívással értesítettek, hogy ezen árlejtésen 10% bánatpénz letétele után vehetnek részt, ugy a szabályszerűen bélyegzett zárt írásbeli ajánlatok is a kikiáltási ár 10%-ának megfelelő bánatpénzzel ellátva, a verseny megkezdése előtt az árlejtés bizottságához nyújthatók be. Közlelbbi feltételek alant irt kir. jószágigazgatóságnál, valamint a külső kincst. ispánságnál naponta betekintheők. Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Szegeden, 1886. évi október hó 22-én. **M. kir. államjóságigazgatóság.** Utánnyomás nem díjaztatik.

10934. sz.

1886.

Arlejtési hirdetmény.

A monostorszeghi róm. kath. templom és torony helyreállítása, valamint a róm. kath. plébánialakhoz tartozó nagykapu és utcaajtó újbóli előállításának vállalatára nézve az előbbi 1835 frt 57 kr, az utóbbira nézve pedig 58 frt 80 kr kikiáltási ár mellett **f. évi november hó 8-án délelőtt 10 órakor az apatini kincst. urad. ispánságnál Zomborban a kir. adóhivatal hivatalos helyiségében** zárt írásbeli ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árlejtés fog tartatni. Miről vállalkozók oly felhívással értesítettek, miként a versenyben 10% bánatpénz letétele után vehetnek részt, ugy a szabályszerűen bélyegzett zárt írásbeli ajánlatok is a kikiáltási ár 10%-ának megfelelő bánatpénzzel ellátva az árlejtés megkezdése előtt az árlejtés bizottságához nyújthatók be. Közlelbbi feltételek alant irt kir. jószágigazgatóságnál, valamint az apatini ispánságnál Zomborban naponta betekintheők. Utóajánlatok figyelembe vételét nem fogják. Szeged, 1886. évi október hó 20-án. **M. kir. államjóságigazgatóság.** Utánnyomat nem díjaztatik. 1-1

Hirdetés.

Egy félig fedett

használt hintó

olesón eladó. Megtekinthető *báró Bibra F.-nél.*

2-1

A levélhordó

galambhoz.

Van szerencsém tisztelettel tudósítani a n. é. közönséget, hogy eddigi különféle **férfi-, nő- és gyermekcipők,** ugyszintén különféle **lámpákból** álló raktáramat

végeladásra bocsátom.

Bátorkodom továbbá ajánlani kitünő

helme-raktáramat férf- és nőöltönyökre, vászon, parhet, flannell, jute- és csipkefüggönyöket, mindenféle **selyem- és gyapju téli-kendőket, bútorkelmék,** különféle **bárony- és selyemárúkat,** temetésre való **atlaszt és atlasz szemfedelet, gyászárúkat** és pedig a legjutányosabb áron. Ugyszintén ajánlom

különféle árúckimeimet

mint: **férfi- és nőingeket, nyakkendőket;** továbbá: **harisnya, kötőpamutot, csipkék, szalagok, derékfűzők, esernyők, gombok, bőröndök, paplanok, matracok, lópokrócokat;** ugyszinté különféle

játékszereket

a legjutányosabb áron.

Kiváló tisztelettel

Sztojkovits Zach. G.

Zombor, főutca, saját házában, a „Levélhordó galamb”-hoz címzett üzletében.

6-3

Üzletemben üresedésbe jött két tanonc hely.